

Η ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΝΑΖΗ
Ραδιοφωνική έμπομπή δια
τήν 26 'Οκτωβρίου 1969
καί ὄραν : 22 - 22.30

38^η

Τήν έμπομπήν παρουσιά -
ζουν ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ
καί ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥ-
ΚΑΚΗΣ. Τραγουδοῦ ἡ ΚΑΒΙΩ
Δ Ε Ν Α Ρ Δ Ο Υ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγκο μου, καλησπέρα... Ξέρεις ὅτι...

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Στάσου καί μήν προχωρεῖς. Πρῶτα πρῶτα πρέπει νά σοῦ εὐχηθῶ τά
χρόνια πολλά. Σήμερα εἶναι τοῦ 'Αγίου Δημητρίου καί νομίζω πῶς
ἐορτάζεις...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν ἐορτάζω, μά δέν ἔχει σημασία. Δέχομαι τά πολλά σου χρόνια
μ' ὄλο πού ξέρω ὅτι θ' ἀβξηθοῦνε ἀκόμη περισσότερο τά ἀρμετά πού
ἔχω στήν πλάτη μου. "Ὅπως δῆποτε σ' εὐχαριστῶ.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Νά 'σαι καλά.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νά 'μαστε καλά ἀμφότεροι γιά νά ἐξαπολουθοῦμε νά μιλήμε γιά τή
καληά 'Αθήνα. "Άλλως τε σήμερα ἤθελα κι' ἐγώ νά σοῦ ὑπενθυμίσω
τήν ἐορτή τοῦ 'Αγίου Δημητρίου καί νά σέ παρακαλέσω νά φύγωμε
ἀπό τήν 'Αθήνα...

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Νά φύγωμα ἀπό τήν 'Αθήνα ; Καί πού νά πάμε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν θά φύγωμε στήν πραγματικότητα μά εἰκονικῶς. Θά μείνωμε
ἐδῶ, μά ἡ σκέψι μας θά πετάξῃ στήν Θεσσαλονίκη, τήν συμπρωτεύ-
ουσα τῆς 'Ελλάδος.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Πολύ σωστά τό σκέφτημες. Σήμερα εἶναι ἡ ἐπέτειος τῆς καταλή-
ψεως τῆς Θεσσαλονίκης ἀπό τόν ἐλληνικό στρατό στά 1912...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πάλιστα. Σάν σήμερα, 26 'Οκτωβρίου, στά 1912, δηλαδή πρό πενήν
τα ἐπτά χρόνων, ὁ ἐλληνικός στρατός μπήκε στήν Θεσσαλονίκη.
Καί σκέφου ὅτι ἡ σύμπτωσης μέ τήν ἐορτή τοῦ 'Αγίου Δημητρίου
τῆς εἰσόδου τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ στήν μακεδονική πρωτεύουσα

Έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία, γιατί ο Άγιος Δημήτριος τιμάται στην Θεσσαλονίκη σαν προστάτης της πόλεως.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Βέβαια, είναι ο πολιορκητής της Θεσσαλονίκης.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ήρουν τότε παιδιά, στα 1912 και θυμάμαι τον πανζουρλισμό που έγινε στην Αθήνα. Βέβαια, οι Αθηναίοι και όλοι οι Έλληνες είχανε συνηθίσει σε τέτοιους ένθουσιασμούς, γιατί από την αρχή του πολέμου, κάθε μέρα τα πολεμικά ανακοινωθέντα, αναγγέλλανε και μία νίκη του στρατού μας στην ραγδαία του προέλαση... Οι ζωγράφοι και τα λιθογραφέα έκαναν χρυσές δουλειές...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Οι ζωγράφοι και τα λιθογραφέα; Γιατί;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Χιλιάδες, δεκάδες χιλιάδων αντίτυπα τυπώνανε τα λιθογραφέα εικόνες με αναπαραστάσεις των μαχών... Η μάχη της Έλασσόνας, ή μάχη των Γιαννιτσών, ή μάχη του Σόροβιτς... Μεγάλες χρωματιστές εικόνες που τις πουλούσανε στα βιβλιοπωλεία και στους δρόμους ακόμη, οι έφημεριδοπώλες... Αύτ ές τις εικόνες, τις αναπαραστάσεις των μαχών, τις ζωγράφιζαν διάφοροι λαϊκοί ζωγράφοι ανακατεύοντας όσει πατριωτισμού στην φαντασία τους.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Και τις αγόραζε ο κόσμος αυτές τις αναπαραστάσεις;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Άν τις αγόραζε; Πρώτα πρώτα δέν υπήρχε ταβέρνα και καφενείο που να μην είχε στον τοίχο κορνιζαρισμένες αυτές τις εικόνες. Το πρακτορείο των έφημερίδων δέν προλάβαινε να στέλνη δέματα με εικόνες στις έπαρχίες. Και γινόντουσαν ανάρπατσες αυτές οι χρωματιστές εικόνες. Ανάρπαστες κυριολεκτικά.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τό φαντάζομαι. Ήτανε τόσοσ ο ένθουσιασμός του πλήθους, που εύρισκε διέξοδο στις εικόνες. Καθένας ήθελε να έχη μιάν ανάμνηση στο σπίτι του από μιάν ήρωική μάχη.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στην Αθήνα, τό βράδυ ένετνο σαν και σήμερα που άνηγγέλθη με τα παρατήματα των έφημερίδων ή είσοδος του στρατού στην Θεσσαλονίκη, συγκροσθήθηκαν διαδηλώσεις από τα καφενεία. Λέγανε ότι

μόλις οι έφημεριδοπώλες βγήκανε στους δρόμους φωνάζοντας : 'Η είσοδος του στρατού στην Θεσσαλονίκη... από τό καφενετο Πανελλήνιον, της όδοϋ Πανεπιστημίου και 'Εμμανουήλ Μπενάκη, τότε λεγότανε Προαστίου, σηκώθηκαν οι θαμώνες και πριν αγοράσουν έκτακτη έκδοση έφημερίδος, άρχισαν να τραγουδοϋν τον 'Εθνικό 'Υμνο ...

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Και τραγουδώντας ξεχύθηκαν στους δρόμους.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβώς.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Διαδήλωσι για να πάνε ποϋ ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πουθενά. "Ετσι άσχοπα. Πανεπιστημίου - Σύνταγμα - Σταδίου - 'Ομόνοια... και πάλι την ίδια βόλτα. 'Από κάθε καφενετο, βγαίνανε άλλοι πολίτες και προσετίθεντο στην δύναμη της άρχικης διαδηλώσεως. κι'έως τά μεσάνυχτα, οι διαδηλωταί γυρίζανε μ'ένθουσιασμό στους δρόμους, ζητωκραυγάζοντας... ενώ μία μπάντα γύριζε κι'αυτή δεξιά κι'αριστερά παίζοντας έμβατήρια και θούρια, όπως τό μαύρη είναι ή νύχτα στά βουνά... και τό Κοπετρόν και Λιγυρόν σπαθίμου...

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Καλά οι ζητωκραυγές και ο -ένθουσιασμός των πολιτών. 'Η μουσική ποϋ βρέθηκε ; Μήπως ήτανε φιλαρμονική του Δήμου ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ππα ! "Ητανε ή μπάντα του 'Ορφανοτροφείου Κατζηνώστα. Τά θυμάμαι αυτά τά παιδιά του 'Ορφανοτροφείου Κατζηνώστα ποϋ ήτανε ντυμένα με στολές και βγαίνανε σε περίπετο στην πόλι όμαδικώς σε δύο ζυγούς. Σ'αυτό τό περίφημο άθηναϊκό 'Ορφανοτροφείο όπου γινόντουσαν δεκά άρφανά παλαιών αγωνιστών του Μακεδονικού 'Αγώνος, ύπήρχαν διάφορες σχολές για τεχνικές σπουδές, ξυλουργών, ηλεκτρολόγων, υδραυλικών και ύπήρχε και σχολή μουσικών για χάλκινα όργανα μπάντας.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Τώρα καταλαβαίνω. Κι'αυτή ή μουσική σχολή είχε σχηματίσει και την στρατιωτική της μπάντα ποϋ έλάμβανε μέρος σε διάφορες πατριωτικές έκδηλώσεις.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβώς. Φυσικά τήν εποχή εκείνη, όπως σέ κάθε πόλεμο ή 'Αθήνα είχε γεμίσει ξένους - ένταποκριτάς, πού έστελναν ένταποκρίσεις στίς ξένες έφημερίδες καί τά ξένα πρακτορεία καί όπως σχεδόν πάντοτε συμβαίνει μέ τόν τόπο μας, δέν ήτανε λίγες οί ψευτιές πού ξεφουρνίζανε είς βάρος της 'Ελλάδος. Καί νά λάβης ύπ' όψι σου ότι ύπήρχαν καί φιλότουρκοι ξένοι ένταποκριταί καί φιλοβούλγαροι άκόμη πού προσπαθούσαν νά μειώσουν τό έλληνικό γόητρο...

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Καί δέν τούς γινότανε καμμιά παρατήρησης ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ποιός τούς λογάριζε ; "Ας γράφανε καί ές τηλεγραφούσανε ό τι θέλανε. 'Η 'Ελλάδα βάρδιζε τόν δρόμο της, τόν δρόμο της Νίκης μ' όλα θα λέγανε αύτοί οί κύριοι ένταποκριταί. "Όμως ή Ιδιωτική πρωτοβουλία τούς μαστίγωνε άρκετά.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ 'Ιδιωτική πρωτοβουλία λέγοντας, τί έννοεις ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κυρίως τά θέατρα. Στίς έπιθεωρήσεις της έποχής του δώδεκα, συχνότατα σατυρίζανε τίς ψευτιές - είς βάρος της 'Ελλάδος - των ξένων ένταποκριτών. ~~ακριβώς~~

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Μάλιστα, έχεις δίκαιο. Μέ συγχωρείς πού έπεμβαίνω, μά θυμάμαι καλά ότι έχει πέσει στά χέρια μου μιά νότα από ένα έπιθεωρησεακό νούμερο : "Οί ξένοι ένταποκριταί. Τό έπαιζαν στά Παναθήναια του δώδεκα, ή Μαρίνα Κοτοπούλη καί ό Μήτσος Κυράτ, πατέρας του σημερινού ήθοποιου μας Δημήτρη Κυτάτ. Οί ξένοι ένταποκριταί. ή Καλή μας συνεργάτις καί φίλη Κλειώ Δενάρδου θά μ' ές τό θυμίσω

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου) "Έχω ένα μάτι τόσο τρομερό
πού ό τι γίνη έδω
ε πρώτη έγώ θά ίδω
Πώς νά ξεφύγη τήν ματιά άυτή
πού σπινθηροβολεί - τρελλή.
Κι' έτσι μαζί, σιγά σιγά κι' όρατα
θά γράφωμε μαζί τά τόσα νέα
Μουρμουριστά - φιθυριστά, σπουδατα

ἀφοῦ λοιπόν νταιριάζομε σ' ἀλήθειες
καί ψευτιές !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἄν καλοεξετάσης Γιάγκο, στό τραγῆδι δέν ὑπῆρχε τόση σάτυρα
κατά τῶν ξένων ἀνταποκριτῶν, στόν διάλογο ὅμως τῆς σκηνης πού
προηγείτο, ἀφινότανε ὅλο τό μῖσος πού νοιώθανε οἱ Ἕλληνες ἐναν-
τίον τῶν ξένων δημοσιογράφων πού γράφανε διάφορες ἀνακρίβειες
εἰς βάρος τοῦ Ἕλληνοσ...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ θυμῶμαι ἕνα τετράστιχο, πού δέν ξέρω τίνος εἶναι. Κάπου τά διά-
βασα ὅτι εἶχε δημοσιευθεῖ τίς πρῶτες μέρες τοῦ πολέμου τοῦ δώ-
δεκα, ἀκουσέ 'το :

Ἡέ φῶς λαμπερό
χρυσίζουν ραχοῦλες
καί πίνω νερό
σέ κρυές βρυσοῦλες...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί μ' ἐρωτῆς τίνος εἶναι αὐτό τό τετράστιχο ; Τοῦ Γεωργίου Σου-
ρη. Νά σοῦ πῶ μάλιστα καί τό δεύτερο τετράστιχό του :

Περνάω βουνά,
περνάω λαγνάδια
διαβαίνω στενά
καί φεύγουν κοπάδια
μπροστά μου οἱ ἐχθροί
νά μή μ' ἀντικρύσουν
γιατί 'ναι νωθοί
καί πῶς νά νικήσουν...

Βέβαια, εἶναι στίχοι τοῦ Σουρη, πού ἔχει γράφει ἀριστουργημα-
τικά ποιήματα γιά τίς νίκες τοῦ στρατοῦ μας κι' ἕνα ἀπό τά ὀ-
ραιότερά του εἶναι κι' αὐτό ἐδῶ. Διάβασέ 'το νά τό θυμήσωμε σέ
ἡσους μᾶς ἀποθν.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ (Διαβάζει) "Ἐφτασε λοιπόν ἡ ὄρα κι' εἶναι πλέον γεγονός
πού τά σύνορα διαβαίνει ὁ στρατός καί προχωρεῖ
ἕνας ἥλιος φθινοπώρου γίνεται ἔαρινός
καί σκορπίζει στούς φαντέρους τήν γλυκειά του
θαλαπωρή.
"Ἐφτασε λοιπόν ἡ ὄρα... Στόν στρατό τιμῆ ἀνήκει
πού ραγδαῖα προχωρῶντας φτάνει στήν Θεσσαλονίκη.

Ἐναστάσεως ἡμέρα... Δυό στρατιές μας προχωροῦν
 στήν Μακεδονία ἢ μία καί στήν Ἡπειρο ἢ ἕλλη
 καί τοῦ στόλου μας οἱ ναῦτες, πρὸς τόν Βόσπορο θωροῦν
 μήπως ἐχθρικό καράβι, πάρη ἀέρα καί προβάλη
 Ἄλλὰ μπᾶ ! Ποῦ νά τολμήσῃ ἢ Ἀρμάδα νά φανῇ
 ὅταν βλέπῃ μιᾶς σημαίας γαλανόλευκο πανί !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Κι' ὅμως τότε, μ' ὄλον τόν ἀποικεισμό τῶν Δαρδανελλίων, ἓνα
 ἐχθρικό καταδρομικό, τό περίφημο Καμηδιέ, κατώρυσε καί βγήκε
 μιᾶ νύχτα ἀπό τὰ στενά... Βγήκε γιά ν' ἀλωνίσῃ στό Αἰγαῖον...
 Πάλιστα ἔφτασε στήν Σύρα καί ἔρριξε μερικές κανονιές χωρίς
 ἀποτ ελέσματα • Τίς ἔρριξε βιαστικά βιαστικά καί τό ἔσπασε
 πάλι γιατί φοβότανε μήν ἔρθῃ ὁ ἑλληνικός στόλος καί τό ἀπο-
 κείσῃ. Καί καί τό Καμηδιέ, φεύγοντας ἀπό τήν Σύρα, ἔγινε
 καταδρομικό φάντασμα... Κανείς δέν ἤξερε ποῦ βρίσκεται, οὔτε
 τολμοῦσε νά ζυγῶσῃ σέ λιμάνι. Καί τότε ὁ Σουρῆς ἔγραφε :

Στοῦ θαλήρου τ' ἀπροηγάλι,
 περιμένω μ' ἓνα κυάλι
 μή τό Καμηδιέ προβάλη...

Καλά ποῦ ἔν το αὐτό τό πλοῦο
 ποῦ μᾶς κάνει τό θηρίο
 καί κατήντησε γελοῖο ;

Ποῦ θά εἶναι, τί νά κάνῃ ;
 Δέν ζυγώνει σέ λιμάνι
 καί τόν δρόμο του τόν χάνει...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Τελικά τί ἀπέγινε μέ τό Καμηδιέ ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Τελικά γλύτωσε. Διὰ μας ἀντιτορπιλλικά τό κυνηγήσανε παντοῦ
 σ' ὅλα τὰ μῆγη καί τὰ πλάτη τοῦ Αἰγαίου, μά τό Καμηδιέ, ἂν θυ-
 μᾶται καλᾶ, ^{μπόρεσε} ~~μπόρεσε~~ νά φτάσῃ σ' ἄλλο τούρκικο λιμάνι, στήν
 Ἀλεξανδρέττα, ἀπέναντι στά Δωδεκάνησα καί κρύφτηκε πιά ἐκεῖ
 ὡς τό τέλος τοῦ πολέμου...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Ὅμως νομίζω ὅτι μέσα σέ τόσα πολεμικά κατορθώματα, πρέπει νά
 θυμηθοῦμε καί κανένα τραγοῦδι τῆς ἐποχῆς. Ποιό θέλεις ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν έχω καμμιά προτίμηση. "Ας αφήσουμε τήν κλειώ νά διαλέξη μόνη της.

ΚΑΒΙΩ ΔΕΝΑΡΑΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Τό προ στο ταγμό : "Ελ Τσόιλο.

σ "Ενας χορός μάς ήρθε από τήν Άρτζεντίνα πού ξετρελαίνει τελευταίως τήν 'Αθήνα...

κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ 'Αλήθεια, μιά καί μιλήσαμε γιά τό καμηδιέ πού βγήκε από τά στενά καί αλήτεψε στό Αίγατον, έχω ακούσει κι'ένα παλλο πολεμικό κατόρθωμα γιά κάποιο τορπιλλοβόλο έλληνικό... δέν θυμάμαι καλά πώς μου έχουν διηγηθεΐ αυτήν τήν ιστορία...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ξέρω γιά ποιό κατόρθωμα λές : Γιά τό τορπιλλοβόλο Ένδεκα.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μπράβο. Αυτό είναι : Τό τορπιλλοβόλο Ένδεκα. Τί έκανε αυτό καί γιατί ε'χε αριθμό Ένδεκα :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τά μικρά πολεμικά τότε, όπως τά τορπιλλοβόλα καί τά ναυμαλιευτικά δέν είχαν όνόματα καθ' έλλά ε'χανε αριθμούς. Τό τορπιλλοβόλο "Ένδεκα λοιπόν, μέ κυβερνήτη τόν Ηικόλαο Βότση, τότε άνθυποπλοίραχο νομίζω, δεκαπέντα μέρες πρίν μπή ό στρατός μας στην Θεσσαλονίκη, μπόρεσε καί μπήκε μιá νύχτα στό λιμάνι της Θεσσαλονίκης καί έτορπίλισε τό περίφημο τουρκικό θωρηκτό "Φετίχ Μπουλέντ" πού ναυλοχούσε εκεί μέσα καί δέν τλμούσε νά ξεμπουκάρη.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί λές ; Καί τό έβύθισε :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό έβύθισε βέβαια. Τό Φετίχ Μπουλέντ ήτανε άραγμένο μπροστά στό Καραμπουρνού της Θεσσαλονίκης. Τό Τορπιλλοβόλο "Ένδεκα μπήκε μιá νύχτα σκοτεινή καί... θσσσς... του άμολάει μιá δυό τρεις τορπίλλες. Πάρ'το κάτω τό μεγάλο θωρηκτό... Σκέφου ότι καί ξένες έφημερίδες παρωμοίασαν τό κατόρθωμα του μικρού έλληνικού πολεμικού, μέ τήν ιστορία του Δαβίδ και του Γολιάθ...

- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ   Μέ τήν διαφορά ότι ο Δαυίδ κατάφερε τόν γίγαντα Γολιάθ μέ μιάν σφεντόνα, ένω τό Τορπιλλοβόλο Ένδεκα μέ μιάν τορπίλλη...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ   Έχέλασε ο κόσμος τότε Γιάγιο από τόν ένθουσιασμό. Παραλήρημα ένθουσιασμού, αλλά ο γενναίος Κυβερνήτης του τορπιλλοβόλου, ο ένθυποπλοΐραχος Βότσης έτιμωρήθηκε άδυστηρά.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ   Έτιμωρήθηκε ; Τί έννοεις ; Πήπως σκοτώθηκε ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ   Όχι, έτιμωρήθηκε από τό Έπιτελετο του Ναυτικού γιατί προέβη είς πολεμικήν ένέργειαν έννευ διαταγής του Γενικού Έπιτελείου του Ναυτικού, αλλά τήν έπομένη τής ποινής, προήχθη έπ' άνδραγαθία και πήρε κι' ένα παράσημο... Τόν γνώρισα τόν μακαρίτη Νικολάο Βότση. Τόν γνώρισα ναύαρχο κι' ά, ~~απόστρατο πλέον.~~ απόστρατο πλέον. Ήτανε ένας δημοφάνθρωπος πραγματικά, ένας φαηλός ώρατος ήλιειωμένος ναυτικός, μά τό γυρίζο του μουστάκι και τούς λευκούς προτάφους. Τό ύφος του έπρόδινε άριστοκρατική καταγωγή από ναυτικούς Ύδραίους.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ   Φαντάζομαι ότι ο τερπιλλισμός ενός θωρηκτικού μέσα στό λιμάνι τής Θεσσαλονίκης, θά διευκόλυνε τήν είσοδο του στρατού μας στην μακεδονική πρωτεύουσα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ   Έτσι φαντάζομαι κι' έγώ, μά τό κωμικό είναι ότι ένω έμπαινε ο στρατός στην Θεσσαλονίκη, έφευγε από τήν πόλι αυτή ο έξόριστος πρώην Σουλτάνος 'Αβδούλ Χαμίτ μέ τά πολυπληθέστατο χαρέμι του.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ   Ο 'Αβδούλ Χαμίτ ; Έκει βρισκότανε ο 'Αβδούλ Χαμίτ ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ   Έκει βρισκότανε. Τόν είχανε έξορίσει εκεί οι Νεότρουρκοί στό κίνημα του 1910 νομίζω. Και ζούσε μέ όλη του την χλιδή και τήν πολυτέλεια στην γνωστή και σήμερα άνόμη Έπαυλι 'Αλατίνι.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ   Στην Θεσσαλονίκη λένε ότι άνόμη - ύστερα από πενήντα έπτά χρόνια μοσχοβολάει ή περιοχή από άρώματα που ρίχνανε επάνω τους τά χαουμάκια του 'Αβδούλ Χαμίτ...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γι' αυτό προτείνω, προς τιμήν του χαρεμιού του 'Αβδούλ Χαμίτ
νά θυμηθούμε κανένα αισθηματικό τραγούδι της εποχής' εκείνης..

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ πολύ καλή ιδέα. 'Η κλειώ θα διαλέξει ένα, όποιο προτιμά.

~~ΠΡΟΛΟΓΟΣ~~
ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Τ ρ α γ ο υ δ ι

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φαντάσου Γιάννη την έκπληξί μου όταν πέρυσι πού βρισκόμουνα
στήν Θεσσαλονίκη, μπήκα σ' ένα μικρό λαϊκό καφεενεδάκι και τί
άντικρουσα :

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ "Οχι βέβαια τόν 'Αβδούλ Χαμίτ μέ τά χαρέμια του.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ασφαλώς όχι, μά είδα μά από τίς λιθογραφίες της εποχής του
δώδεκα, μέ αναπαράστασι του τορπιλλισμού του Θετίχ Πουλένι
από τό τορπιλλοβόλο "Ενδέκα.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ "Έγινε κι' αυτό λιθογραφία :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν υπήρχε πολεμικό κατόρθωμα πού νά μήν άπεικονιζότανε στό
χαρτί. Δέν ξέρω άν τό 'Εθνολογικό Μουσείο δέν έχει κρατήσει
όλη τήν σειρά, γιατί είναι ντουκουμεντα της λαϊκής τέχνης
και της λαϊκής φαντασίας όλα αυτά τά λιθογραφήματα.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Τέχνης και φαντασίας πού ξεπηδούσαν από τόν -ενθουσιασμό και
τόν πατριωτισμό τών 'Ελλήνων.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Θυμάμαι τίς θεατρικές επιθεωρήσεις του Δώδεκα. Θυμάμαι μά
σηηνή στό μέτωπο. Ένας γάλλος δημοσιογράφος πλησίαζε έναν
τσολιά πού φύλαγε σκοπός και του μιλούσε γαλλικά. Φυσικά
ό ρουμελιώτης τσολιάς δέν ήξερε νά του άπαντήσει, μά υπήρχε
κι' ένας διερμηνέας που του έξηγούσε και διευκόλυνε τήν συζή
τησι...

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Τήν ξέρω αυτήν τήν ιστορία. Κάποια στιγμή ό ρουμελιώτης
τσολιάς ξυνότανε και ό γάλλος δημοσιογράφος τόν ρώτησε :
Βου-ζ-άβέ ντέ που ; 'Ο τσολιάς ρώτησετόν δραγουμάνο του :
Τί λέει ; Τί λέει ; 'Ερωτή ^{για} τήν καθαριότητα, έξήγησε ό
διερμηνέας, για τά ζώφια... "Ααα... είπε άπλως ό τσολιάς.

"Έτσι, όταν σέ λίγο ο φραντσέζος ξαναρώτησε : Βού-ζ-άβέ ντέ ποϋ ;

ο ρουμελιώτης τσολιβς άποκρίθηκε άφελέστατα : "Ε, ποϋ καί ποϋ...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ (Μέ γέλια) Μάλιστα αυτό είναι... Φυσικά όπως καταλαβαίνεις αυτό τό χαριτωμένο λογοπαίγνιο έκανε τόϋ γϋρο τής 'Αθήνας καί έπαυλαμβενότανε χαριτολογικά σέ κάθε περίπτωση καί ~~ακόμη~~ στους πιο κοσμικούς άπόδη κύκλους.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Καί στήν 'Αθήνα λοιπόν γινότανε αισθητός ο πολεμικός όργασμός τής έποχής εκείνης. "Εχω άκούσει ότι πολλά μαγαζιά άλλαξανε τίς έπιγραφές του επί τό πολεμικώτερον.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αυτό είναι μία παληά συνήθεια καί μανία του Έλληнос. 'Αρκεί νά σοϋ πω ότι στά 1886, όταν έγινε ή προσάρτησις τής Θεσσαλίας στήν 'Ελλάδα, χωρίς πόλεμο μάλιστα, ένα μεγάλο έστιατόριο στά Καφετζα, έβαλε μία τεράστια πινακίδα : 'Εστιατόριον Τά Νέα Όρια.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ 'Ωραιότατον. 'Εστιατόριον Τά Νέα Όρια. Αυτό μαρτυρά τόν πατριωτισμό τής ράτσας μας.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Έτσι καί στόν πόλεμο του δώδεκα. Πρώτο έλλαξε τήν πινακίδα του ένα καφενετο στήν πλατεία Βάθης. Λεγότανε πρώτα : Καφενεζιον ή 'Αιρόπολις. Με τίς πρώτες νίκες του έλληνικοϋ Στρατοϋ, ο πατριώτης καφετζής έβαλε πινακίδα : Καφενεζιον : 'Ο Έλληνας φαντάρος. "Ένα άλλο μαγαζάκι στήν πλατεία Κυριακοϋ, φιλινατζίδικο, δέν είχε καμμιά ταμπέλλα, όμως δέν άργησε νά κρεμάση μία ταμπέλλα : Ψιλικά καί χαρτινά : Τό Χακί !

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Τό χακί... "Ητανε τό χρώμα των στρατιωτικων στολων. Μά πρώτα δέν ύπηρχε αυτή ή όνομασία. Σέ προγενέστερους πολέμους, τί φορούσανε οι στρατιώτες :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Θα στό πω καί θα γελάσης : Λινάτσα.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Λινάτσα ; Δηλαδή ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Έτσι τό λέγανε τό ύφασμα με τό όποιον ράβανε στρατιωτικές στολές : Λινάτσα. Καί όχι μόνο τό ύφασμα, μά καί οι στρατιώτες

απόμνη, ἀπεκαλούντο : λ ι ν ά τ σ ε ς. Τό ἀναφέρει κι' ὁ Σουρής σέ πολλά του ποιήματα, τό γράφει καί ὁ Κλεάνθης Τριαντάφυλλος, ὁ περιώνυμος Ραμπαγᾶς στό περιοδικό του : Λινάτσες. Στόν πόλεμο τοῦ δώδεκα, ἦρθε στήν Ἀθήνα, γιά τίς στρατιωτικές στολές αὐτό τό ὕφασμα τό ὁποῖον στήν Γαλλία, ὀνομάζετο κ α κ ι . . .

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ
~~ΠΡΑΞΟΜΕΝΑ~~

Καί θά σοῦ φανῆ παράξενο ἂν σοῦ πῶ ὅτι ξέρω ἀπό ποῦ μῆς ἦρθε αὐτή ἡ περίεργη ὀνομασία: Κακί, λέγεται τό φρούτο ἑνός δένδρου π λ α κ ε μ ι ν ι έ, ἐδώδιμο φρούτο ποῦ βγάζει ἕνα κίτρινο ὑγρό. Αὐτό τό ὑγρό, ὁ κίτρινος χυμός, φαίνεται πῶς ἔχει δυνατή χρωστική ἰδιότητα καί ἔβαφαν ὕφασμα στήν Γαλλία γιά στρατιωτικές στολές. Φυσικά τό ὕφασμα αὐτό τό ἀπεκάλεσαν οἱ Γάλλοι ὕφαντουργοί κακί

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί ἦτανε πολύ φυσικό νά πάρωμε τέτοιο ὕφασμα γιά τίς στρατιωτικές στολές, ἀφοῦ τότε ὑπῆρχε Γαλλική ἐμπαιδευτική ἀποστολή στήν Ἑλλάδα γιά τόν Στρατό, ὅπως ὑπῆρχε καί ἀγγλική ἀποστολή γιά τό Ναυτικό καί Ἱταλική ἀποστολή γιά τήν Χωροφυλακή.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Πρὶν τελειώσωμε τίς ἀποφινές μας πολεμικές ἀναμνήσεις, ἔς ποῦμε καί κάτι πρὸ εἰρηνικό. "Ἐνα ὁμορφο ἀθηναϊκό τραγοῦδι ποῦ θά μας θυμίσῃ ἡ φίλη μας καί συνεργάτις μας Κλειώ. . .

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ποιό τραγοῦδι ;

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Σήμερα εἶναι ἡ ἡμέρα τῶν ἐκπλήξεων. "Ἄς τήν -αφήσωμε στᾶ πέφια τῆς λοιπῶν. . .

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Τ ρ α γ ο ῦ δ ι

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νομίζω πῶς ἄρκετά εἶπαμε ἀπόψε. "Ἄλλως τε καί νά θέλαμε νά ποῦμε περισσότερα δεν μᾶς παίρνει ἡ ὄρα. . .

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Ὁρεβουάρ λοιπὸν γιά τήν ἐρχόμενη Κυριακή

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πάντα τήν ἴδια ὄρα. . . Στίς δέκα.